

Matkailureittien kehittäminen Suomessa – haasteet ja mahdollisuudet

Susanna Nuijanmaa
Lehtori, JAMK

jamk.fi

AGENDA

- Taustaa: CERTESS –hanke
- Kulttuurimatkailureiteille ja matkailuteille Suomessa tehty tutkimus
- Yhteenvetona haasteet ja mahdollisuudet
- Euroopan kulttuurimatkailureitit

CERTESS HANKE — European Cultural Routes: Transfer Experiences - Share Solutions

- Hanke toteutettiin 2012 – 2014
- Mukana 12 partneria 11 maasta
- Tavoitteena oli tuottaa partnereille ja muille kulttuurireittitoimijoille hyviä käytäntöjä reittien kehittämiseen
- Jokainen partneri tuotti alueelleen myös reittisuunnitelman – Suomessa Pyhän Olavin reittiin liittyen
- <http://certess.culture-routes.lu/>

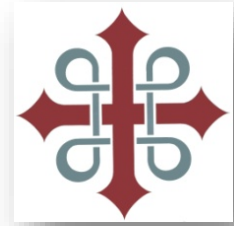

Mitä hankkeessa tehtiin?

- Promottiin kulttuurireittiajatusta Suomessa
 - Kontaktoitiin OKM sekä Culture Finland toimijoita
 - Pyhän Olavin asiantuntijat ja asiasta innostuneet
- Fasilitoitiin tapaamisia ja workshoppeja, kehitettiin yhteistyötä toimijoiden välillä
- Kerättiin tietoa, kirjoitettiin reittisuunnitelma
 - Ajatuksena, että pyhiinvaellusreitti tukee Suomen matkailurändiä, joka keskittyy aitoihin luontoon liittyviin elämyksiin sekä hyvinvointiin
 - Keskeisiä tredejä: Uskonto, uusi henkisyys, hyvinvointi, luonto, kestävä matkailu, oppiminen
 - Yhteys myös olemassa oleviin muihin projekteihin/teihin: Outdoors Finland, Härkätie, Kuninkaan tie...

Reittisuunnitelma

– Pyhän Olavin reitti Suomessa

- Teema oli selkeä ja olemassa oleva – tietoa aiheesta melko hyvin saatavilla
- Potentiaaliset reittivaihtoehdot oli hahmoteltu yleisellä tasolla ja brändätty kyltitys saatavilla
- Scientific verification – tieteellinen pohja reitille olemassa, samoin kuin kansallisia asiantuntijoita. Yksityiskohtaisempi reittikohtainen selvitys tarvitaan.
- Ylikansallinen yhteistyö, joka on pakollista Euroopan kulttuurireiteillä, oli olemassa
- Stakeholders: paljon yhteistyötä, haasteena oli löytää “omistaja” ja päätoimijat mahdolliselle reitille
- Pilottireittiä suositeltiin mallintamaan laajempaa kokonaisuutta
- Todettiin, että jatkossa kriittistä on löytää paras mahdollinen malli reitin ylläpitämiseen Suomessa, aktiivisten reittitoimijoiden löytäminen sekä pysyvä

rahoitus

jamk.fi

TUTKIMUS SUOMEN KULTTUURIMAT- KAILUREITEILLE JA MATKAILUTEILLE

jamk.fi

Kulttuurimatkailureitit ja Matkailutiet Suomessa

- Tutkimus keväällä-kesällä 2015, raportointi opinnäytetyönä
- Alkukysely sähköpostilla, kahdeksan reittien edustajaa vastasi
- Opinnäytetyössä syvennyttiin myöhemmin haastattelututkimuksella reittien hallinnointimalleihin ja organisaatioihin

Alkukyselyyn

vastasi:

Kuninkaantie

Härkätie

Vihreän kullan tie

Revontulten tie

Tervatie

Taikayön tie

Euro Velo

Sodan ja rauha tie

jamk.fi

Reitit

- **Reittejä perustettu:** (800-1300 jkr) 1990 –luvun lopulta 2014
- **Teemat** kulttuuri ja luontopainotteisia (historia).
Kuninkaantie: historia, kulttuuri, luonto ja maisema
Tervantie: tervakulttuuri ja Oulunjoki varsi
Vihreän kullan reitti: metsä
Härkätie: Viikinkiaikainen tie
- Surin osa reiteistä alueellisia. Euro Velo, Kuninkaantie ja Revontulten tie kansainvälisiä
- Kolme reittiä ilmaisi kiinnostuksensa kansainväliseksi laajentamiseen, soveltuvuus kv-asiakkaille nousi myös vastauksissa

Reitit

- **Matkailullisia vahvuuksia:** palvelutarjonta, valmis infra (patikkareitit, hyväkuntoiset tiet), maisemat, luonto
- **Kulttuurisia vahvuuksia:** Kulttuurimaisema, Oulunjokilaakson kulttuuri (kirkkoja, gallerioita, museoita), seudun ainutlaatuinen luonto, paikallinen historia, tapahtumat, eri maiden kulttuurien yhdistyminen, kulttuurihistoria ja kulttuuriperintökohteet, Euroopan jakautunut historia, paikallinen elämäntapa
- **Kulttuuripalvelut:** Kulttuuriperintökohteet, tapahtumat, kirkot, galleriat, museot, taidekeskukset, oopperajuhlat, tanssilava, luontoliikuntakeskus, kesäteatterit, talonpoikaistalot, maatilat, Jäämeren katedraali, sodan aikaiset muistomerkit, paikalliskertomukset. **Tarjontaa yleensä runsaasti**

- Reitit**
- **Kehittämiskohteet:** valtakunnallinen yhteistyö (ELY, Liikennevirasto, TEM, OKM, Visit Finland, matkailutiet), internet- ja mobiilipalvelut 4 (opastaminen), eritasoisten toimijoiden sitouttaminen toimintaan ja yhteistyö 2, tuotekehitys 4 (myös ostopaikka, teemakokonaisuudet), tapahtumia lisää 2, uusi kartan printti- ja sähköinen versio 2, palvelutarjonta 3, markkinointi ja tiedottamine, organisaation luominen, QR-koodit

Reitit

- **Ylläpidon haasteet:** kyltitys/merkitseminen 3, rahoitus 3, hallinnointimalli/organisointi 3, tien kunto 2, toimenpidesuunnitelma, tunnettuuden lisääminen, jäsenten aktivoiminen/yhteistyö 2, informaation teiden varsilla

Haastattelututkimus: organisoitumismallit

- Haastattelututkimuksen tavoite oli saada yksityiskohtaista tietoa virallisten matkailuteiden ja kulttuurireittien nykyisestä toiminnasta ja tarkemmin organisaatioista teiden taustalla sekä organisaatioiden aktiivisuudesta
- Opinnäytetyön tavoite oli tuottaa koonti tästä tiedosta ja tehdä suosituksia matkailureiteille tulevaisuuden toimintaa ajatellen
- Opinnäytetyö JAMK:n sähköisessä Theseus palvelussa:
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/111582/Hanninen_Jonna.pdf?sequence=1

- **Matkailutiet, joilta saatiin haastattelu- ja kyselyvastaukset:**

- Hämeen Härkätie
- Kuninkaantie
- Tervantie
- Taikayöntie
- Saariston rengastie
- Via Karelia
- Länsi-Kymen kulttuuritie
- E75 Lapland
- Linnasta linnaan
- Sininen tie
- Revontulentie
- Sodan ja rauhan tie
- Eurovelo13
- Vihreän kullan kulttuuritie

Ei vastanneet:

- Pohjanlahden rantatie
- Barentsintie
- Kansallisväylä

Reitit

- **Toimijoiden osallistuminen:** ”XX teki 2011 laajan matkailuyrittäjien haastattelun, koskien kehittämistoiveita, pyrkimyksiä ja tahtoa. **Tahtoa on kyllä mutta konkretia on puutteellista.**”
Jäsenet osallistuvat hallituksen toimintaan
Ei toimintaa/osallistumista 2
Asiakkaiden kyselyt ja valitukset

Reitit

Reittien organisaatiot:

- Yhdistyksiä
- Kuntia, yrityksiä, matkailuyhdistyksiä, elinkeinoyhdistys
- Kolmella ei ole organisaatiota
- **Työntekijöitä:** ei ole 6, vapaaehtoistyötä, OTO sihteeri, ulkoistettuja tehtäviä -> ei juurikaan vakituista henkilökuntaa
- **Viralliset ja ”kannatusjäsenet”:** ei ole 2, kuntia, yritykset kannattavat toimintaa, yritykset, matkailuyhdistyksiä

Reitit

Reittien toiminnan rahoitus:

- Hankerahoitus 2
- Ei mitenkään 3
- Yhdistys perii vuosittaisen jäsenmaksun 2
- Markkinointimaksut
- Sponsorointi?
- Innovatiivinen yhteistyö?
- **PARAS MALLI?**

Reitit

Reittien kehittämissuunnitelmia:

- Some! (Mobiilisovellukset, interaktiiviset kartat, palveluiden ostettavuus)
- Jatkohankkeet (vuosille 2016-2018 muutama tie hakenut)
- Kansainvälistyminen
- TUNNETTUUS -> Esimerkiksi Sinisen tien yrittäjien toivotaan käyttävän omassa toiminnassaan Sinisen tien logoa, mikä yhdistäisi tietä ja yrityksiä matkailijan silmissä yhdeksi palvelukokonaisuudeksi.
- Hyöty reitin varren yrityksille <-> verkostoituminen

Reitit **Reittien kehittämissuunnitelmia:**

- Kulttuurireitit toivovat matkailutiestatusta ja näkevät siinä mahdollisuuden
 - http://alk.tiehallinto.fi/julkaisut/pdf/1000080-v-04matkteiden_mperiaat.pdf
- Yhä suuremmissa määrin palvelut tekevät matkailutien, joten yrityksiin panostetaan ja yritysten kautta teille näkyvyyttä myös

Haasteita

- Toiminnan jatkuvuuden takaaminen
 - Rahoitus
 - Organisoitumisen malli
 - Paikallisen, alueellisen ja kansallisen tason yhteistyötä toimivat organisaatiot
 - Alueelliset/maakunnalliset toimijat?
 - Sitoutuminen yhteistyöhön
- Yhtenäinen asiakaskokemus reitillä (ei noussut tutkimuksessa)
- Yksittäisten yritysten ja organisaatioiden hyödyn todentaminen

Mahdollisuuksia reittikohtaisesti

- Reittien vahvuuksien löytäminen -> Teeman kiillottaminen ja vision luominen tulevaisuuteen -> strategia
- Asiakaslähtöiset ja päivitettyt verkkosivut: Nähtävyydet ja historia kootusti. Kuvien kautta osallistuminen sosiaaliseen mediaan
- Tunnettuuden lisääminen nuoremmille sukupolville -> ensiaskel päivittää nettisivut visuaalisesti houkutteleviksi, sillä matkailureitit ovat näkemistä ja kokemista, jonka voi esitellä parhaiten kuvien ja videoiden kautta
- Panostus teiden yhteisiin mobiilisovelluksiin, joissa tietoa reiteistä ja niiden varren matkailupalveluista löytyisi kootusti
- Asiakkaan sitouttamien: passit yms...

Mahdollisuuksia yleisesti

- Kiertomatkailu on Euroopan laajuisesti kolmanneksi tärkein matkailumuoto (IPK International, 2012) aurinkoloman ja kaupunkiloman jälkeen.
- Matkailijoiden kiinnostus ”teemoihin” – special interest tourism
- Erilaisten kulttuurisen teemojen näkyminen reiteillä
- Kansallinen yhteistyö: Suomen matkailuteiden markkinointi yhdessä, jotta tarjonnan laajuus ja mielenkiintoisuus näyttäytyisi parhaiten.
- Liitynnät Euroopan Kulttuurireitteihin

Euroopan viralliset kulttuurireitit

- Euroopan kulttuurireitti-instituutti toimii Luxemburgissa Euroopan neuvoston ”alaisena”
- <http://culture-routes.net/>
- Yhteensä 32 reittiä + 3 kandidaattia
- Suomi mukana kahdessa reitissä:
 - Hansa-reitti (Turku)
 - Viikinki reitti (Rosalan viikinkikeskus)
- Euroopan kulttuurireitti-instituutilla vahva tahtotila saada Pohjoismaihin ja Suomeen lisää reittejä ja tehdä alue näkyvämmäksi
- Kulttuurireittejä vahvistetaan ja halutaan brändätä
- Matkailutoimintaa reiteillä vahvistetaan

Määritelmiä

- **Kulttuurireitti:** Kulttuurin, kulttuuriperintökasvatuksen ja matkailun yhteistyöhanke, jonka tavoitteena on kehittää ja edistää reittiä tai reitistöä, joka perustuu sellaiseen historialliseen reittiin, kulttuurikäsitteeseen, -hahmoon tai -ilmiöön, jolla on kansalliset rajat ylittävä merkitys yhteisten eurooppalaisten arvojen ymmärtämiseksi ja kunnioittamiseksi.
- **Kulttuurireitin toimija:** Organisaatio tai organisaatioiden yhteenliittymä, joka on laillisesti rekisteröity yhdessä tai useammassa Euroopan neuvoston jäsenvaltiossa, tai julkinen instituutio, joka on laillisesti, taloudellisesti ja eettisesti vastuussa kulttuurireitin hallinnosta ja toiminnasta ja edustaa reittiä suhteessa Euroopan neuvostoon.
- Euroopan neuvoston **kulttuurireittisertifiointi** (Council of Europe Cultural Route certification): Sertifiointi, joka myönnetään kulttuurireiteille, jotka täyttävät kriteerit, jotka on määritelty Euroopan neuvoston kulttuurireittisertifioinnin myöntämissääntöjen tarkistamista koskevassa päätöslauselmassa CM/Res(2013)67.

Reitit Euroopassa: Berit Lånke, Norja

”Paljon hallinnollisia haasteita, joten organisoitumismalli harkittava ja suunniteltava tarkkaan”, Ivo Tartaglia

St Olav ways Norjassa:

- Kuusi reitti, kuusi aluekeskusta, joita johtaa kansallinen pyhiinvaelluskeskus Trondheimissa
- Kansallisella tasolla mukana Ministry of Culture, Ministry of Government Administration, Reform and Church Affairs, Ministry of Agriculture and Food, Ministry of Environment, Ministry of Trade
- 6 maakuntaa, matkailuyhdistyksiä, Visit Norway, luterilaiset ja katoliset kirkot matkalla, maakunnat ja kaupungit, useita yksityisiä ja ei voittoa tavoittelevia organisaatioita

jank.fi

Reitit Euroopassa: Berit Lånke, Norja

- Suurin haaste on saada yksityiset, yritykset, hallintoviranomaiset, kirkko etc toimimaan yhteistyössä
- Norjassa myös yksityiset henkilöt voivat olla yhdistyksen jäseniä
- Vapaaehtoistyötä tarvitaan myös erityisesti tapahtumissa ja reittien ylläpitämisessä ja palveluissa
- Kansallisen tason toimijat saatava mukaan, mutta organisoituminen aloitettava alhaalta ylös
- Paikalliset yhdistykset, jotka muodostavat verkoston, josta muodostuu katto-organisaatio/yhdistys
- Paikalliset viranomaiset ovat keskeisessä roolissa aloitusvaiheessa

Reitit Euroopassa

Via Francigena:

- Voittoa tavoittelematon yhdistys, jossa jäseniä voivat olla kunnat, kuntaliitot, maakunnat, alueelliset yhteisöt, julkisyhteisöt tai yksityiset, voittoa tavoittelemattomat, ei-kaupalliset yhteisöt – sitoutuminen reittien suojeluhankkeeseen
- Perustajajäsenet, rivijäsenet, tukijäsenet - vuosittainen jäsenmaksu
- Yhdistyksen kokous, johtokunta, puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat
- Tulonlähteet: jäsenmaksut, satunnaiset maksut, sponsorit, lahjoitukset, muut tulot
- Italiassa Euroopan Kulttuurireiteillä laaja kansallinen tuki

jamk.fi

Yhteistoimintaa ja hankkeita

- Culture Finland ja OKM ylläpitävät kulttuurimatkailureittien yhteistoimintaa
- Kulttuuripalvelut saavutettavaksi matkailijoille - kulttuurimatkailureittien kehittäminen –hanke (JAMK, 1.5.2017 – 30.4.2018). Tavoitteena on matkailuteiden ja kulttuuristen reittien kulttuurisisältöjen ja matkailupalvelujen kehittäminen yhteistyössä paikallisten toimijoiden ja osaamisverkostojen kanssa.
 - Neljä workshoppia toimijoille (kulttuurimatkailun sisällöt, rahoitus, hyvät käytänteet)
 - Lopputuloksena myös opas reittitoimijoille, julkaistaan keväällä 2018

KIITOS!

jamk.fi